

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

Caput I. De Infinito.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

Si quærās ulteriùs, quid ergo Dæmon tandem efficere possit? Resp. illum posse, nisi Deus & Angelus Custos, qui propterea frequenter invocandus est, impediat, illa omnia, quæ naturaliter per motum effici possunt; entitatem autem ab impulsu distinctam immediatè producere non potest. Hinc 1. licet non possit actum voluntatis, utpote liberæ, de se exprimere, potest tamen hominem vehementer tentare, sanguinem, bilem, aliòsque humores, aut spiritus animales agitando, movendo phantasmata &c. unde etiam excitando species revocare potest in memoriam præterita, aut eas variè combinando docere plurima: species tamen omnino novas juxta communem non potest immediatè producere, adeoque nec scientias, quæ ab iis dependent immediatè infundere; proinde si visio fiat per species impressas, non potest cæco colores repræsentare. 2. In corpus potest plurima, illud vel lædendo, vel impellendo, venena occultè ingerendo, absurdissima quæque in stomachum immittendo &c. Certe experientia teste à maleficio affectis egesti sunt interdum per os clavi, globi, fordes, & alia turpissima, quæ Dæmon vel intromiserat integra, vel sensim collecta interiùs composuerat. Vidi ipse ex cujusdam lingua, inflammatione tumida, & prominentiis turgida extrahi complures aciculas: tum alio die, me quidem non præsentem, multis tamen aliis spectantibus, facta incisione in alia corporis parte, extractæ sunt à celebri hujate Chyrurgo diversæ generis quisquilæ, quæ implendæ capsulæ suffecerunt, quam etiamnum asservat. Potest etiam Dæmon sensibus illudere, illos variè titillando vel objiciendo species varias, aut istas ab objectis emissas impediendo &c. 3. In entia inanimata potest etiam plurimum, scilicet cogere nubes, ciere tempestates, terræ motus, facere statuas loquentes, uti sunt oracula Ethnicorum; verbo illa omnia, quæ à motu naturali & combinatione dependent, nisi Deus impediat.

CONTEMPLATIO V.

De Mundi Magnitudine.

Magnitudo & extensio considerari potest ut finita, & ut infinita: Rursus finita consideratur ut potens fieri major in infinitum, aut in infinitum minor. Labyrinthus hic est humani ingenii; nec mirum, si inter infinitum se extricare non possit mens finita, cum sæpius in limitatis cæcutiat: conatus ramens nostros exigit hæc quæstio, de qua sæpius redit sermo.

CAPUT I.

De Infinito.

§. I.

Infiniti Definitio & Divisio.

Infinum vix clariùs explicari potest, quàm si dicatur illud, quod caret fine in eo genere, in quo est infinitum. Sic quia in poenis damnatorum nunquam

P

quam

quam dabitur dies ultimus, hæ poenæ in ratione durationis sunt aliquid infinitum. Infinitum aliud dicitur simplex nullis constans partibus, aliud compositum. Simplex aliud est secundum essentiam in omni perfectionum genere, qualis est Deus; aliud secundum quid in aliquo duntaxat perfectionum genere, qualis esset Angelus infinite sapiens. Compositum consideratur tripliciter, nimirum in numero, extensione, & intensione: uti esset numerus hominum infinitus, vel linea infinite extensa, aut ignis infinite calidus.

Denique aliud est infinitum Categorematicum, aliud Syncategorematicum: illud dicitur infinitum actu, istud potentiâ. Infinitum autem actu dicitur illud, quod actu in se habet infinitudinem, vel saltem successive habuit positam verè extra suas causas: ut si nunc existerent infiniti Angeli, si mundus durâset ab æterno. Infinitum syncategorematicum e contra est illud, quod secundum id, quod habet actu, vel aliquando habuit, est finitum; infinitum autem secundum id, quod habet in potentia, in quantum nimirum partibus jam positis extra suas causas, successive possunt addi plures & plures in infinitum. Sic si generationes hominum, quæ initium aliquando habuerunt, atque adeò sunt finitæ actu, nullum essent habituræ finem, futuri essent homines syncategorematicè infiniti, quia quotcunque actu positis, semper plures & plures essent superaddendi in infinitum.

§. II.

Infiniti Proprietates.

Prima est, quòd finitum finito finities additum non faciat infinitum; quia nempe totum conflatum haberet finem. 2. est, quòd facta quacunque deductione finita ab aliquo infinito, id quod manet semper est infinitum, quia adhuc caret fine. 3. est, ut repugnet numerus finitus finitorum maximus, quia cuicunque numero finito potest addi unitas; ergo potest fieri major, nec tamen erit infinitus, quia finitum additum finito non facit infinitum. 4. est, non posse dari numerum infinitum, qui præcisè habeat infinitas unitates, sed debere unumquodque infinitum continere infinities quemcunque numerum finitum, puta infinitos binarios, centenarios, millenarios, &c. si enim myriades, v. g. sunt solum finitæ, tunc ex finito finities sumpto resultabit infinitum, quod prius ostendimus impossibile. 5. quòd infinitum non possit esse terminis clausum: nam in extensione, v. g. palmi omnes intermedii, neque distarent ab extremis infinite, ut patet in contiguis; neque omnes finite, aliàs ex duobus finitis fieret infinitum; neque aliqui finite & alii infinite, sic enim, ubi desinerent finite distantes, daretur numerus finitus maximus, quod repugnat. 6. Quòd infinitum in magnitudine nullius figuræ capax sit: figura enim est terminatio quantitatis; figuratum verò, quod est undique terminatum; cum ergo infinito repugnet omnis terminus, consequenter nec erit capax ullius figuræ, nec quadratæ, nec rotundæ, nec &c. Hinc laudatur illud antiqui Philosophi dictum, quod in audaci sua Mathesi refert Caramuel, nempe: *DEUS est sphaera intellectualis, cujus centrum ubique, circumferentia nusquam.*

7. Est, quòd finiti ad infinitum nulla sit proportio, uti habet commune axioma apud Sapientes: & ratio est, quia illa tantum habent proportionem ad invicem, quorum unum aliquoties multiplicatum potest æquare aut excedere alte-

alterum ; sed finitum quantumcunque multiplicetur, neque unquam æquabit, neque excedet infinitum : ergo nullam habet proportionem ad infinitum. 8. Juxta communem est, quod unum infinitum non possit esse majus altero ; nam ex proprietate 4. omne infinitum debet in se continere infinites omnes numeros finitos possibiles, infinitos millones & millones millionum : ergo nullum altero majus aut minus est : quod confirmatur ratione Scoti ; nam minus est, quod exceditur : nullum infinitum potest excedi : excedi enim est pertingere ad certum terminum & mensuram, ultra quam excedens progreditur ; at in infinito nullus est terminus, nulla mensura. Hinc quia merita Christi sunt valoris infiniti, inferunt Theologi, Christum nil plus meruisse per collectionem omnium bonorum suorum operum, quàm per illorum unicum. 9. quam plurimi colligunt ex priori, est, quod infinitum nec minui possit per ablationem finiti, nec per ejus additionem crescere : aliàs enim posset dari infinitum majus & minus. 10. quæ sequitur ex præcedentibus, est quod nec possit numerari infinitum in numero, nec mensurari, aut ab aliquo mobili pertransiri infinitum in extensione. Quia in infinito nec per numerum, nec per motum aut mensuram finitam deveniri potest ad finem : mensura autem infinita ad metiendum infinitum incepta est, cum unum infinitum non sit magis cognitum, quàm alterum.

§. III.

Infinitum Syncategorematicum.

In infinitum Syncategorematicum esse possibile indubitata veritas est, quam Doctores cum S. Thoma communiter docent ; videturque sententia opposita à Concil. Constantiensi damnata inter errores Wicleffi, & aliorum Hæreticorum, asserentium numerum creaturarum possibilem esse limitatum, ut videre est apud Oviedo Controv. 14. Ratio petitur tum ex parte Dei, cujus potentia, cum infinita sit & illimitata, nullis debet circumscribi terminis ; tum ex parte creaturæ, in qua non est repugnantia, quod quicunque finitus effectuum numerus possit ulterius crescere & augeri ; imò nunc Angeli & animæ rationales durabunt æternum : ergo habebunt cognitiones & durationes successivas Syncategorematicè infinitas.

Hinc patet 1. Non esse possibilem numerum finitum, quo non possit dari major. 2. Nec esse possibilem lineam finitam, quâ longiorem non possit Deus producere. 3. Repugnare etiam intensiorem finitam, quâ majorem Deus non possit efficere, atque ita loquendo de cæteris creaturis, tam quoad quantitatem continuam, quàm discretam spectatis. 4. Implicare pariter creaturam finitam perfectissimam, qua nempe perfectiorem Deus non possit producere ; quia scilicet inter Deum & talem creaturam datur infinita distantia perfectionis, & infinitus excessus Dei supra creaturam : ergo posita quacunque perfectione finita creaturæ potest excessus perfectionis, qui est in Deo, adhuc ab alia creatura magis ac magis participari.

At quomodo infinitum Syncategorematicum est possibile, cum tamen non possit existere ? quidquid enim existit, vel est limitatum, & tunc non est infinitum : vel est illimitatum, & tunc est infinitum Categorematicum. Deinde in æternitate futura dabuntur horæ infinitæ, dies infinitæ ; major autem est numerus horarum quàm dierum : ergo unum infinitum majus est altero, aut tale

ale infinitum est impossibile. Sed hæc non indigent nisi terminorum explanatione: quod est possibile debet posse existere eo modo, quo illius natura exigit, non alio; natura autem infiniti syncategorematici est, ut aliqua partes dentur actu, alia potentia: quod actu datur, limitatum est; quod potentia, illimitatum. Dies futuri in æternitate erunt quidem infiniti syncategorematicè, categorematicè nunquam: numerus igitur horarum erit major numero dierum secundum partes actu positas extra causas, non item secundum partes in potentia, in quibus nec datur finis nec excessus.

Rursum dicis: ex S.S. P.P. doctrina, mundus est opus perfectissimum; deinde Christus Dominus est utique creatura omnium perfectissima: item tria sunt, ut habet axioma vulgatum, quibus Deus nil majus potest facere; scilicet Unio hypostatica, Maternitas B. V. & cognitio intuitiva DEI: datur ergo creatura infinita vel finita perfectissima. Mundus, ut alibi notavimus, dicitur opus perfectissimum, quatenus idea Divinæ præsentiperfectè coæquatur: potuisset tamen, si voluisset Deus, secundum aliam ideam mundum perfectiorem condere. Horologopæus, qui sibi proponit facere horologium, quod exactè ostendat horas, si hoc assequatur, facit opus, quantum ad hoc perfectissimum; potuisset tamen sibi perfectius proponere horologium, quod præter horas etiam lunæ cursum & cælorum motum indicasset. Nota etiam, esse aliqua, quæ non suscipiunt magis & minus, qualis est, v. g. figura circularis: unde DEUS non potest facere alium circulum sub ratione talis figuræ perfectiorem, potest tamen facere circulum perfectiorem in alio genere, puta ratione materiæ, magnitudinis &c.

Christus non est pura creatura; secundum Divinitatem est utique perfectionis infinitæ; secundum humanitatem verò *Modico, quàm Angeli minoratus est*, ut loquitur Apost. ad Hebr. 2. & *Debit per omnia fratribus similari*. Dona verò supernaturalia Christo collata fuerunt equidem maxima, & majora, quàm omnia Angelis & hominibus collata vel conferenda, non tamen infinita, ut communiter docent Theologi, quia non sunt ad mensuram dignitatis Personæ, quæ mensuram non habet, sed ad congruitatem illius dignitatis, ut loquuntur, prout destinavit Deus. Tria memorata sunt quidem talia, quibus Deus nil potest facere majus aut melius terminativè, non autem, quibus nihil facere possit majus entitativè. Terminus, quem illa tria respiciunt, & coñotant in obliquo, est ipsa Dei infinitudo, quæ nihil majus, nihil melius esse aut cogitari potest; entitas autem, cum qua identificantur, est ipsa unio, actio generativa, & cognitio intuitiva: & his entitatibus potest utique à Deo produci aliquid melius; imò nunc in Beatis Visio intuitiva Dei non est in omnibus æqualis, sed major intensivè in uno, quàm in quodam alio.

Eodem modo; Excellentior Mater, quàm DEI non potest dari, adeoque est in quodam genere supremo ac secundum quid infinita, non tamen simpliciter; quia talis Mater potest esse in se entitativè perfectior, imò ipsa B. V. crevit in perfectione, quamdiu vixit. Similiter peccatum mortale est summum malum ex suo genere, non tamen summum in suo genere; quia etsi non possit dari majus malum, quàm peccatum; potest tamen unum peccatum esse majus altero; ut enim Christus Pilato dixit, *Qui me tradidit tibi, majus peccatum habet.* Joan. 19.

§. IV.

Infinitum Categorematicum.

Dari infinitum Categorematicum increatum hic extra controversiam est; cum & hoc Fides doceat, & ratio naturalis evincat, uti videbimus, ubi de Auctore Mundi. Præterea non dari defacto infinitum categorematicum creatum reale, facile ab Auctoribus conceditur; cum nulla creatura visibilis appareat in aliquo genere infinita: invisibiles verò, uti sunt Angeli, etiam non sint numero infiniti; cum Lucifer tertiam eorum partem secum traxerit, & Scriptura dicat universè, quòd DEUS omnia fecerit in numero, pondere & mensura. Rursus indubitatum quoque est, nullam creaturam posse esse simpliciter in omni genere infinitam secundum essentiam; quidquid enim est à Deo distinctum, illud contingens est, & subiectum defectioni. Dubitatur ergo, utrum saltem creatura possit esse in aliquo genere infinita contingenter, v. g. in numero, extensione, intensione, duratione, aut aliqua perfectione alia? qua in re Auctores in utramque partem distractos video, difficultatem eò magis implicant, quò magis illam explanare conantur, ita ut hic locum habere possit illud Philosophi; *Id unum scimus, quod nescimus*. Ego breviter afferam præcipuas utriusque partis rationes.

Rationes contra Infinitum.

1. Si esset possibile infinitum categorematicum, v. g. in numero hominum infinito, tunc vel dicendum esset, numerum oculorum non esse majorem numero hominum, vel unum infinitum esse majus altero: utrumque est supra hominis caput; quis enim audeat dicere, non plures esse oculos, quàm homines? quòd autem unum infinitum sit altero majus, etiam videtur incomprehensibile, ut patet ex proprietate 8. ergo tale infinitum videtur chymericum. 2. Infinitum, si daretur, posset crescere & decrescere; si enim posita Angelorum multitudine infinita, Deus ex illis destrueret millionem, quis audeat dicere tot esse, quot priùs? quòd autem infinitum augeri possit, vel minui, repugnare videtur ex prop. 9. 3. Si possibile est infinitum compositum, tunc falsum erit hoc principium: *Totum est majus sua parte*, quia pars esset æqualis toti; nam in dicto exemplo multitudo remanens post detractionem se habet ad præexistentem, ut pars ad totum, & tamen hæc multitudo non potest dici minor toto priore, cum sit etiam infinita; infinito autem non datur majus. 4. Posset infinitum exhaustiri: sit enim numerus hominum infinitus, quorum quilibet habeat annulum, quem in terram projiciat; inde dabitur cumulus annulorum infinitus. Jam verò vel quilibet homo poterit colligere binos annulos, vel non? Primum nemo capiet: alterum dici non potest, quia per acceptionem binarii exhaustiretur infinitum, atque adeò in tali cumulo infinito non essent infiniti binarii, quod repugnat ex prop. 4.

5. Cum dictæ rationes pugnent contra qualecunque infinitum compositum, ostenditur similiter, mundum non potuisse esse ab æterno per durationes & generationes successivas: sic enim jam positus esset extra causas numerus infinitus; imò cum animæ rationales sint immortales, jam nunc existerent infinitæ. Multò minùs videtur mundus existere potuisse ab æterno per durationem

indivisibilem; hoc enim ipso per æternitatem destrui non posset, quo certè nimum limitaretur Dei dominium. Unde S. Ambr. lib. 1. Hex. cap. 3. ait, *Esse inconveniens putare, creaturam posse esse coeternam suo Creatori.* Idem dicendum de aliis perfectionibus; creatura enim immensa, aut infinitè sapiens aut &c. esset quodammodo similis Altissimo, infinitè æstimabilis & amabilis &c. quæ omnia videntur ex terminis absurda.

Rationes pro Infinito.

Præcipua est illa, quæ petitur ab infinito objectivo in mente Dei, & sic proponitur: omnes creaturæ possibiles existunt simul ac per eandem cognitionem in mente Dei, qui distinctissimè & clarissimè cognoscit singulas, nullâ penitus exceptâ: ergo sicut juxta omnes daretur infinitum categorematicum verè & à parte rei, si omnes omnino creaturæ possibiles realiter simul existerent; ita dabitur defacto infinitum categorematicum objectivum, seu intellectuale in mente Dei, cum simul omnes creaturæ possibiles in cognitione Divina existant objectivè. Quod si concedatur, ruent potissima contrariæ partis fundamenta; cum retorqueri possint in hoc infinito objectivo, ubi etiam quaritur, an numerus oculorum foret major numero hominum, an ablata parte adhuc remaneat æquale &c.

Altera ratio sic proponitur: DEUS potest operari, ubi est, & quando est; sed hoc instanti est ubique: ergo hoc instanti potest ubique operari; atqui operando hoc instanti ubique, produceret infinitum categorematicum: ergo. Hoc argumentum etiam suo modo locum habet in æternitate, sicut in immensitate; nam Deus per totam æternitatem fuit omnipotens: ergo potuit aliquid producere: & si sol fuisset ab æterno, lucem ab æterno produxisset. Si dices, solem esse causam necessariam, Deum liberam: at per hoc non evincis, creaturam non potuisse esse ab æterno, sed tantum non esse necessariò, nam libertas non tollit potentiam; vel si disparitas bona est, ostende exercitium libertatis cum æternitate componi non posse; quod non facies, cum defacto volitio mundi fuerit liberrima, & tamen ab æterno. Deinde si Deus non potuit aliquid producere, nisi in tempore, tunc necessariò per æternitatem integram fuit impotens agere, uti impotens esset agere in immensitate, si non posset ubique aliquid producere, quæ omnia videntur æquè incomprehensibilia, ac ipsum infinitum, si actu daretur.

His & similibus argumentis asseritur vel negatur possibilitas infiniti; sed in hac materia facilius est, difficultates proponere, quàm solvere; quod tamen faciant necesse est, qui alterutrum propugnant & amplectuntur: quo successu, aliorum esto judicium. Certè vis argumentorum videtur major, quàm claritas responsionum; & tamen, quod mirum videri possit, utraque pars opposita suos habet propugnatores, qui ita sibi satisfaciunt, ut acquiescant. Tantumdem ego non possum iis promittere, pro quibus ista scribo: hæc ergo sufficiant, quia, ut monet Arriaga, quò plus de hoc infinito loquimur, eò magis implicamur.

